

Asia: VN/25525/2023

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi kansallisesta ohjelmasta demokratian ja osallistumisen edistämiseksi (demokratiaohjelma)

Lausunnonantajan lausunto

Saate lausunnolle ja/tai koko periaatepäätösluonnosta koskevat yleiset huomiot

Nuorisotutkimusseura ry. kiittää mahdollisuudesta kommentoida luonnosta valtioneuvoston periaatepäätökseksi kansallisesta ohjelmasta demokratian ja osallistumisen edistämiseksi (demokratiaohjelmaa). On keskeistä, että ohjelma perustuu kansainvälisten ihmisoikeusvalvontaelinten ja Euroopan komission, unionin ja parlamentin antamiin suosituksiin, ja akateemiseen tutkimustietoon sekä aiemmin tehdyn työn arviointiin ja sidosryhmiltä saatuun palautteeseen. Tulevaisuudenkin kannalta on oleellista ja kannatettavaa, että ohjelman tavoitteena on vahvistaa erityisesti lasten ja nuorten osallisuutta. Aiempiin dokumentteihin verrattuna ohjelma on kehittynyt monin tavoin myönteisesti. Nostamme kommenteissamme esiin erityisesti vielä niitä näkökulmia, joihin olisi Nuorisotutkimusseuran näkökulmasta syytä vielä kiinnittää huomiota.

Nuorisotutkimusseura kiittää ohjelmaluonnoksen sisällöllistä rakennetta sen suhteen, että lapsia ja nuoria ja heidän suhdettaan demokratiaa käsitellään kaikissa ohjelman osioissa. Aiempina vuosina olemme lausunnoissamme kiinnittäneet huomioita kyseiseen seikkaan. Kuten tässä luonnoksessa, lapset ja nuoret on nähtävä toimijoina ja vaikuttajina ikätasonsa mukaisesti kaikissa demokratiaan liittyvissä osioissa, eivät vain liittyen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämiseen.

LUKU 3.1 Edistämme äänestysaktiivisuutta

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 1: Etsimme keinoja lisätä erityisesti nuorten äänestysaktiivisuutta sekä tasoittaa väestöryhmien ja alueiden välillä havaittuja eroja äänestysaktiivisuudessa ja pysäyttää eriytymiskehitys.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **ymmärrettävä ja saavutettava vaalitiedotus ja -viestintä,**
- **äänestyspaikkojen saavutettavuuden ja esteettömyyden varmistaminen,**
- **kuntien kannustaminen kuulemaan nuoria ja huomioimaan eri ikäryhmiä äänestyspaikkojen sijoittelussa,**
- **yhteistyö kansalaisjärjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa erityisesti ensi kertaa äänestävien nuorten aikuisten ja muita heikommassa asemassa olevien äänioikeutettujen tavoittamiseksi.**

Tavoite nuorten äänestysaktiivisuuden nostamisesta on kannatettava. Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että varsinkin eduskuntavaaleissa juuri nuorten ikäluokkien äänestysaktiivisuus on kasvanut ja nostanut koko väestön äänestysprosenttia. Samalla esimerkiksi Nuorisobarometreista on nähtävissä, että nuorten kiinnostus politiikkaa kohtaan on lisääntynyt. Kysymykset viestinnästä ja äänestyspaikkojen saavutettavuuksista ovat varmasti olennaisia ja on ymmärrettävää, että toimenpide-esitykset kohdentuvat oikeusministeriön hallinnonalalle. Samalla on kuitenkin niin, että erityisesti nuorten näkökulmasta järeämpiäkin toimenpiteitä olisi löydettävissä. Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä pyritään kenties historiallisista syistä epäpoliittisuuteen eikä kannustusta yhteiskunnallisiin keskusteluihin tai jopa konflikteihin ole tunnustettavissa opetussuunnitelmista tai koulumaailman käytännössä. Suomalaiset koululaiset tai opiskelijat oppivat tietämään poliittisesta järjestelmästä mutta vaikuttamishalua ei välttämättä synny samassa määrin. Koulutusjärjestelmään liittyvien kysymysten ohella on havaittu, että poliittiset puolueet eivät puhuttele nuoria niinkään potentiaalisina äänestäjinä, vaan toimenpiteiden kohteina. Tällainen esineellistävä tapa nähdä nuoret lienee omiaan vaikuttamaan nuorten intoon vaikuttaa ja äänestysprosenttiin.

Tavoitelinjaus 2: Lisäämme lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada tietoa vapaiden vaalien merkityksestä ja harjoitella äänestämistä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **yhteistyö ja vuorovaikutus valtioneuvoston, hyvinvointialueiden ja kuntien, kirjastojen, koulujen, oppilaitosten ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken,**
- **lapsi- ja nuoriystävällisen, saavutettavan, ymmärrettävän ja puoluepoliittisesti neutraalin tiedon tuottaminen ja viestintä vaaleista, eri hallintotasojen tehtävistä, puolueiden arvoista ja äänestämisestä niissä kanavissa missä lapset ja nuoret viettävät aikaansa ja osana demokratiakasvatusta.**

Tavoitelinjauksessa keskitytään lasten ja nuorten vapaita vaaleja koskevan tiedonsaannin merkitykseen sekä äänestämisen harjoitteluun. Kyseinen harjoittelujakso on kuitenkin pitkä. Nuorisotutkimusseuran näkemyksen mukaan tositoimiin äänestämässä tulisi päästä jo nykyistä aiemmin, silloin kun suuri osa nuorista asuu vielä lapsuuden kotipaikkakunnallaan 16-vuotiaana, ja ennen siirtymää toiselle asteelle. Muutto pois lapsuudenkodista tarkoittaa monille kenties äänestysaktiivisuutta lisäävien sukupolvisuhteiden etäännyttämistä. Evankelis-luterilainen kirkko onkin vapauttanut seurakuntavaalien äänestysoikeuden yli 16-vuotiaille jo vuonna 2010.

LUKU 3.2 Vahvistamme lasten ja nuorten osallisuutta

Yleiset huomiot

”Osallisuus” on jo pitkään näytellyt tärkeää osaa suomenkielisessä demokratiakeskustelussa, mutta sanana se saattaa tietyissä tilanteissa hämärtää viestiä siitä, mitä ollaan tekemässä tai halutaan tapahtuvan. Luonnoksessa kyseiseen sanaan on lisätty alaviite, jossa kerrotaan termillä viitattavan lasten ja nuorten mahdollisuuksiin osallistua päätöksentekoprosesseihin ja vaikuttaa yhteisössä tehtäviin päätöksiin sekä kokemukseensa tulla kuulluksi. Mielestämme kyseisen osallisuustermin määritelmän voisi alaviitteestä siirtää kyseisen osion johdantotekstiin ja kenties myös lähdeviitteineen, viitata voi esim. Valtakunnalliseen osallisuushankkeeseen 1990-luvun linkittyneeseen tutkimukseen, jossa osallisuutta määriteltiin juuri nyt käytetyllä tavalla, ks. Gretschel 2002. Nyt käsillä olevan osion otsikossa sen sijaan voisi osallisuuden sijaan käyttää seuraavaa muotoilua: ”Vahvistamme lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksia.”

Gretschel, A. (2002) Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Jyväskylän yliopisto. Studies in Sport, Physical Education and Health 85. Väitöskirja. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/13503>

Tähän osioon liittyy myös toinen huomio. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma (Vanupo) on julkaistu puoli vuotta ennen tätä nyt käynnissä olevaa lausuntokierrosta eli keväällä 2024. Kumpaankin ohjelmaa on valmisteltu jo tätä pidempään. Vanupossa viitataan nyt lausuttavana olevaan ohjelmaan lähes samoin sanamuodoin, kun nyt tässä viitataan Vanupoon: ”... toimenpiteiden suunnittelu ja toimeenpano koordinoidaan ja sovitetaan yhteen kansallisen lapsistrategian ja valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman toimeenpanon kanssa.” Julkaisuina ohjelmadokumentit kuluvat käyttäjiensä käsissä, joten ainakin niistä jälkimmäiseen olisi tärkeää saada näkyviin konkretiaa: mitä ohjelmien välinen yhteistoiminta pitää sisällään ja millaisia toimenpiteitä tavoitellaan toteutettavan eri yhteiskunnan tasoilla? Sama havainto koskee myös kohdassa 3.6 mainittua kansalaisjärjestöstrategiaa, joka myös on jo julkistettu.

Tavoitelinjaus 3: Vahvistamme kuntien ja hyvinvointialueiden nuorisovaltuustojen asemaa sekä yhteistyötä ja vuorovaikutusta muiden lapsia ja nuoria edustavien toimielinten, kuten oppilas- ja opiskelijakuntien, ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten parissa työskentelevien toimijoiden kanssa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- kuntalain ja hyvinvointialuelain toimivuuden arviointi nuorisovaltuustoja koskevien säännösten osalta,
- tuki ja koulutus kuntien, hyvinvointialueiden sekä koulujen ja oppilaitosten henkilöstölle niin yleissivistävässä kuin ammatillisessa koulutuksessa.

Lausuttavasta ohjelmasta puuttuu kauttaaltaan nimeltä mainiten maakuntaliittojen toimiminen yhtenä suomalaisen yhteiskunnan demokraattisena lähellä kuntalaisia olevana toimintaympäristönä, kuten puuttuu tässäkin käsillä olevasta tavoitelinjauksesimerkissä. Tämän osion johdannossa mainitaan siinäkin vain yleisesti ”paikallisen ja alueellisen tason toimijat eli kunnat, hyvinvointialueet ja muut viranomaiset.” Tavoitelinjauksessa 9 mainitaan eduskunta, hyvinvointialueet ja kunnat. Toimenpiteet 10 ja 11 keskittyvät hyvinvointialueisiin ja kuntiin teemoinaan paikallishallinto ja lähidemokratia. Maakuntaliittojen näkymättömyys demokraatiohjelmassa kuvaa toisaalta hyvin tilannetta, jossa maakuntien tarjoamia vaikuttamisen ja osallistumisen ei kootusti käsitellä lakipohjassa samalla tavalla kuin kuntien ja hyvinvointialueiden vastaavia.

Tavoitelinjaus 4: Vahvistamme lapsi- ja nuoriystävällistä osallistumista ja kuulemista heitä itseään koskevilla asioilla.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen merkityksen painottaminen avoimen lainvalmisteluprosessin kehittämisessä,**
- **viranhaltijoiden tukeminen ja kuulemis- ja vuorovaikutusosaamisen lisääminen,**
- **jo olemassa olevien lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen rakenteiden tehokkaampi hyödyntäminen valmistelussa ja päätöksenteossa,**
- **hyvien käytänteiden kokoaminen ja levittäminen,**
- **osallistumis- ja kuulemistoimien vaikuttavuuden arvioinnin, mittaamisen ja seurannan kehittäminen sekä sidosryhmäviestintä osallistumisen tuloksista.**

Tavoitelinjauksessa olisi tarpeen korostaa sen koskevan kaikkien lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen mahdollistamista. Lapset ja nuoret ovat esittäneet huomioita, ettei heidän kuulemisensa saa toteutua vain lasten ja nuorten edustuksellisten ryhmien kautta, kuten nuorisovaltuustot tai oppilaskuntien hallitukset (ks. esim. jo ohjelmassa muutoinkin viitattu Gretschel ym. 2023). Edustuksellisiin ryhmiin valikoituu vain osa lapsista ja nuorista, joiden joukossa hyväosaiset taustat ovat yliedustettuina.

Nuorisotutkimusseura haluaa kiinnittää huomiota myös siihen, ettei lausuttavassa ohjelmassa nouse riittävästi esiin nuorten omat tavat osallistua ja olla osa demokraattista yhteiskuntaa ja näihin liittyvät mahdolliset kehittämistarpeet ja -mahdollisuudet. Ohjelman valmisteluun liittyvissä dokumenteissa ”Kuulemistilaisuuksien koonti kevät 2024” ja ”Sidosryhmäkyselyn tulokset”, jotka ovat samalla erittäin hyviä esimerkkejä siitä, kuinka sidosryhmäkuulemisten antia tulee raportoida, todetaan esimerkiksi somevaikuttamisen ja kansalaisaloitteiden merkitys nuorten vaikuttamisen kanavana, lisäksi niissä on useaan kertaan painotettu haavoittuvassa asemassa olevien ja erilaisten nuorten ryhmien äänen kuulemisen tärkeyttä. Tätä jälkimmäistä voitaisiin kutsua esimerkiksi vaikuttamismahdollisuuksien yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

LUKU 3.3 Kehitämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyviä käytäntöjä

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 5: Vahvistamme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen jatkumoa eri kouluasteiden välillä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja tiivistämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kansallisen tason yhteistyötä, koordinointia ja seurantaa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kansallisen kehittämisen koordinoinnin ja seurannan kehittämistyö yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa keskeisten toimijoiden, kuten Opettajankoulutusfoorumin, yliopistojen ja korkeakoulujen, Opetushallituksen sekä vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa,**
- **mitattavissa olevan seurantatiedon kehittäminen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta koskevien, opetussuunnitelmien ja tutkinnon perusteissa määriteltyjen oppimistavoitteiden toteutumisesta varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen opetuksessa.**

Koordinointi on keskeinen menestystekijä demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittymisen jatkumiselle Suomessa. Asia nostettiin esille aiemmin valmistuneessa tutkimuksessa (ohjelmassa jo muutoinkin viitattu Gretschel ym. 2023). On myös kannatettavaa, että seurantaa kehitetään.

Toimenpiteissä olisi hyödyllistä myös mainita se, miten seurantatietoa käytetään päätöksenteossa, johtamisessa ja kehittämisessä.

Tavoitelinjaus 6: Parannamme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen sekä opetusmateriaalien ja -menetelmien laatua ja saatavuutta kansallisesti.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **jo olemassa olevien hyvien käytäntöjen, materiaalien ja menetelmien skaalaaminen ja levittäminen valtakunnallisesti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle**
- **demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen käytännön toteuttamisvaihtoehtojen ja ratkaisumallien kehittäminen yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa keskeisten sidosryhmien, kuten kolmannen sektorin toimijoiden, vanhempien ja muiden lähiyhteisötoimijoiden kanssa.**

-

Tavoitelinjaus 7: Vahvistamme siviilipalveluskoulutukseen, kotoutumiskoulutukseen, monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon sekä varusmiespalvelukseen osallistuvien tietämystä ja osaamista demokratiasta.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **siviilipalveluskoulutuksen, kotoutumiskoulutuksen ja monikielisen yhteiskuntaorientaation sekä varusmiespalveluksen opetussuunnitelmien ja -sisältöjen tarkastelu demokratia- ja osallisuusteemojen näkökulmista.**

On tärkeää varmistaa, että erityisesti kotoutumiskoulutusten ja monikielisten yhteiskuntaorientaatioiden yhteydessä maahanmuuttajia ei nähdä vain koulutusta ja kasvatusta tarvitsevinä kohteina, joka ajattelumallina edustaisi epädemokraattisia ja patriarkaalisia kulttuureita. Tämän ohjelmaluonnoksen sanamuodoista näin ei suoraan voi päätellä, mutta tuonkaltaisesta paternalistisesta orientaatiosta on näyttöä aiemmassa tutkimuksessa sekä aiemmissa istuvan hallituksen esityksissä. Olisi suotavaa, että myös maahanmuuttajat nähtäisiin potentiaalisina suomalaisen yhteiskunnan osallistujina ja vaikuttajina.

LUKU 3.4 Vahvistamme hyvän keskustelun ja mielipiteen vaihtamisen kulttuuria yhteiskunnassa

Yleiset huomiot

Nuorisotutkimusseura kiittää tämän toimenpiteen mukaan ottamisesta ohjelmaan. Tämä on tarvittava lisäys suomalaiseen demokratia- ja ihmisoikeuskeskustelun maisemaan.

Tavoitelinjaus 8: Parannamme monikanavaisia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia erilaisten alueiden ja eri väestöryhmien, erityisesti lasten ja nuorten erilaiset osallistumisen edellytykset sekä haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret huomioon ottaen.

Nuorisotutkimusseura olisi valmis tarkentamaan tätä tavoitelinjausta käyttämällä siinä yhdenvertaisuuden käsitettä, jota kovin vähän ohjelmaluonnoksessa tällä hetkellä käytetään, vaikka tarvetta olisi. Muotoiluehdotus: Lisäämme osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien monipuolisuutta ja tarjolla oloa eri kanavien, tarkoituksenamme edistää yhdenvertaisuutta eri väestöryhmien ja alueiden välillä, huomioiden erilaiset osallistumisen edellytykset ja haavoittuvassa asemassa olevat, erityisesti lasten ja nuorten osalta.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **uudenlaisten, valtakunnallisten osallistumisen ja vaikuttamisen keinojen ja rakenteiden kehittäminen ja testaaminen,**
- **jo olemassa olevien osallistumisen rakenteiden vakiinnuttaminen,**
- **digitaalisten vaikuttamiskanavien lapsi- ja nuorisoystävällisyyden parantaminen ja niiden tunnettuuden lisääminen,**

- hallinnon ja kansalaistoimijoiden ratkaisukeskeisen kumppanuuden vahvistaminen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien tavoittamiseksi sekä vuoropuhelun lisäämiseksi heitä koskevassa päätöksenteossa.

Jäämme Nuorisotutkimusseurassa odottamaan tähän osioon tarkennuksia siitä, millaista konkretiaa edellä mainitut toimenpiteet voivat käytännössä esimerkiksi olla. On mahdollista, että tavoitelinjaukset 8 ja 9 toimenpiteineen täydentäisivät toisiaan, jos ne yhdistettäisiin.

Tavoitelinjaus 9: Tuemme suoran kansalaisosallistumisen mallien kehittämistä ja dialogisten menetelmien käyttöönottoa päätöksentekoprosesseissa eri hallinnontasoilla.

Nuorisotutkimusseuran näkemyksen mukaan osiossa mainitut sinänsä tärkeät toimenpiteet eivät sanan varsinaisessa merkityksessä edusta suoraa kansalaisvaikuttamista, ollen enemmänkin lähempänä osallistuvan ja deliberatiivisen demokratian areenoita.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- niin sanotun puntaroivan demokratian menetelmien, kuten kansalaisraatien tai -paneelien, sekä dialogisten menetelmien käyttöönotto valtioneuvoston strategisten linjausten valmistelussa ja osana olemassa olevia kuulemisen ja osallistumisen kanavia,
- kansallisten dialogien mallin jatkokehittäminen, dialogien toteuttaminen ja niiden tulosten parempi hyödyntäminen,
- paikallisesti ja alueellisesti kehitettyjen hyvien dialogikäytäntöjen ja -mallien levittäminen valtakunnallisesti,
- eduskunnan, hyvinvointialueiden ja kuntien kannustaminen puntaroivan keskustelun käyttämiseksi päätöksentekonsa tukena.

-

LUKU 3.5 Kehitämme paikallishallintoa ja varmistamme lähidemokratian toteutumisen

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 10: Seuraamme ja edistämme asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista hyvinvointialueilla ja kunnissa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- hyvinvointialueuudistuksen vaikutusten arviointi asukkaiden ja palvelunkäyttäjien tosiasiallisiin osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin kunnissa ja hyvinvointialueilla sekä alueelliseen yhdenvertaisuuteen,

- alueellisen ja paikallisen demokratian kehittäminen ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

-

Tavoitelinjaus 11: Tuemme demokratian ja osallistumisen näkökulmaa osana alue- ja paikallishallinnon johtamista ja päätöksentekoa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- hyvinvointialueiden ja kuntien välisen rajapinnan sekä ministeriöiden välisen työnjaon selkeyttäminen alueellisen ja paikallisen demokratian ja osallistumisen edistämiseen liittyen,
- asukkaiden osallistumisen tarkasteleminen johtamisen ja hallinnon kysymyksenä ja osana päätöksentekoa,
- tietopyynnön sekä kuntalais- ja hyvinvointialuealoitteen tunnettuuden, käytön ja kehittämisen selvittäminen,
- demokratiaosaamisen lisääminen julkisissa palveluissa.

-

LUKU 3.6 Kehitämme kansallista demokratiapolitiikkaa

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 12: Jatkamme kansallisen demokratiapolitiikan johdonmukaista kehittämistä perustuen demokratianäkemykseen, jossa perusoikeudet, sananvapaus, oikeusvaltioperiaate, hyvä hallinto, kansalaisten osallistuminen ja korruption kitkeminen nähdään tärkeinä, toisistaan riippuvaisina demokratian elementteinä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- demokratiapolitiikan nykyistä tiiviimpi ja systemaattisempi koordinaatio suhteessa esimerkiksi hallinto-, tieto-, media- ja teknologiapolitiikkatoimiin,
- yhteistyö akateemisen tutkimuksen kanssa demokratiapolitiikan tietoperustan ja tietoperusteisen päätöksenteon vahvistamiseksi.

-

Tavoitelinjaus 13: Vahvistamme kansallisen demokratiapolitiikan ja demokratian edistämistoimien vaikuttavuuden arviointia, seurantaa ja läpinäkyvyyttä.

Nuorisotutkimusseura pitää kannatettavana, että demokratiapolitiikan ja demokratian edistämistoimien vaikuttavuuden arviointia, seurantaa ja läpinäkyvyyttä vahvistetaan. On myös tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että arviointi- ja seurantatietoa käytetään perusteluina päätöksenteossa sekä tietoperustana johtamisessa ja toimenpiteiden kehittämisessä.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- kansallisen demokratiaindikaattorityön kehittäminen,
- osallistuminen Suomen demokratian tilan arviointi- tai auditointityöhön yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa,
- hallituksen demokratiapoliittisista toimenpiteistä ja niiden vaikuttavuudesta viestiminen avoimesti, saavutettavasti ja läpinäkyvästi.

-

LUKU 3.7 Edistämme demokratiaa Euroopan unionissa ja kansainvälisesti

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 14: Edistämme demokratiaa ja ihmisoikeuksien toteutumista Euroopan unionissa ja kansainvälisesti, ja vahvistamme näin myös turvallisuutta, vakautta ja kriisinkestävyyttä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- demokratiatoimien jatkumon, hyvän hallinnon ja avoimuuden kehittämisen sekä vaaliturvallisuustyön syventämisen edistäminen EU:ssa,
- tietoisuuden lisääminen demokratian ja kansalaisyhteiskunnan tukemiseen suunnatuista EU-rahoituslähteistä kansallisesti,
- aktiivinen vaikuttaminen Euroopan neuvoston roolin kehittämiseen demokratiakysymyksissä,
- osallistuminen Team Europe Democracy -aloitteeseen,
- kehitysyhteistyömäärärahan kohdentaminen strategisesti demokratian, oikeusvaltion, ihmisoikeuksien ja kansalaisyhteiskuntien vapaan toimitilan tukemiseksi huomioiden erityisesti niin kutsuttujen tasapainottavien tai vastapainojen instituutioiden toimintaa.

-

Tavoitelinjaus 15: Tiivistämme Suomen kansainvälisen demokratiatyön koordinoitua ja kansainvälisten demokratiasuosituksen toimeenpanon seuranta tasolla.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- valtioneuvoston kansainvälisten demokratia-asioiden koordinaatiojärjestelmän perustaminen,
- kansainvälisten valvontaelinten ja järjestöjen suositusten kansalliseen toimeenpanoon panostaminen.

-

1 Tilannekuva: Demokratian tila kansainvälisesti ja Suomessa

Yleiset huomiot

Tilannekuvan luomisessa on käytetty monipuolisesti erilaisia aineistoja. Merkittävää on kuitenkin, ettei lasten ja nuorten näkemyksiä demokratian toimivuudesta Suomessa ole tilannekuvan luomisessa huomioitu ja raportoitu. Lähteinä edellä mainittuun olisi voinut käyttää esimerkiksi Nuorisobarometria, Kouluterveyskyselyä sekä demokratia- ja ihmisoikeuskasvatukseen liittyvää tilannekuvaa, jossa lasten ja nuorten näkemyksiä kyseiseen teemaan liittyen on käsitelty (Gretschel ym. 2023). Tämän käsillä olevan ohjelman valmistelussa on kuultu lapsia ja nuoria. Harmillisesti heidän äänensä ei kuitenkaan näy ohjelmaluonnoksessa eikä koostetta ole ollut saatavana lausuntokierroksen aikana.

Esitetty tilannekuva on ajantasainen, perustuu tutkittuun tietoon ja antaa kattavan kuvan demokratian tilasta kansainvälisesti ja Suomessa

3

Tilannekuva toimii hyvänä taustoitukseksi periaatepäätöksessä esitettyihin linjauksiin

3

2 Demokratiapolitiikka Suomessa ja Euroopan unionissa

Yleiset huomiot

-

3 Suomen osallistuminen kansainväliseen demokratiayhteistyöhön

Yleiset huomiot

-

Kauppinen Eila
Nuorisotutkimusseura ry

Gretschel Anu
Nuorisotutkimusseura